

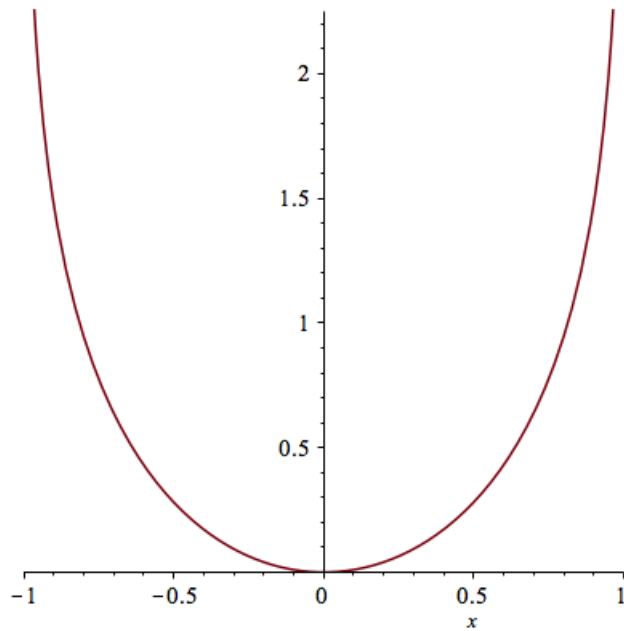
Numerieke Integratie - Oefening 6

Ruben Van Assche

December 11, 2015

1 Plot

Plot de functie $f(x) = -\log(1+x) * \log(1-x)$ op het interval $[-1,1]$:

Wat meteen opvalt bij de plot van deze functie is dat de functie naar ∞ gaat in de punten -1 en 1.

2 Bereken integraal met Maple

Er wordt gevraagd de gegeven functie te integreren met Maple. Dit kan simpel via het volgende commando in Maple: `int(-log(1+x) * log(1-x), x = -1..1)`

Dit geeft als uitkomst: $-4 + 4 * \ln(2) - 2 * \ln(2)^2 + \frac{1}{3} * \pi^2$

Wanneer we dit numeriek uitrekenen bekomen we: 1.101550828.

Maple zal de integraal dus berekenen en een eindig getal uitkomen. Dit terwijl de grenzen van de functie waarop we integreren naar oneindig gaan en dus logischerwijs de integraal oneindig zou moeten zijn.

3 Trapeziumregel

We gaan nu de integraal bereken d.m.v. de trapeziumregel, we integreren over het interval $[-1,1]$ en zullen het interval opdelen in 2^k subintervallen waarbij $k = 1, 2, \dots$. We noteren $T(k)$ voor de benadering.

Om de juiste k te vinden voor de juiste benadering zullen we vereisen dat de relatieve fout $\leq 2^{-23}$. Dus:

$$\frac{T(k)-T(k+1)}{T(k+1)} \leq 2^{-23}$$

Via numerical recipes vinden we al gauw een methode om d.m.v. de trapeziumregel de integraal uit te rekenen. Hierbij is a de ondergrens en b de bovengrens van de integraal.

```
Doub next() {
    Doub x,tnm,sum,del;
    Int it,j;
    n++;
    if (n == 1) {
        return (s=0.5*(b-a)*(func(a)+func(b)));
    } else {
        for (it=1,j=1;j<n-1;j++) it <= 1;
        tnm=it;
        del=(b-a)/tnm;
        x=a+0.5*del;
        for (sum=0.0,j=0;j<it;j++,x+=del) sum += func(x);
        s=0.5*(s+(b-a)*sum/tnm);
        return s;
    }
}
```

Deze functie heb ik herschreven zodat deze iets leesbaarder is (zie trapezium(...) in main.cpp).

4 Probleem met grenzen

Wanneer we nu de code uitvoeren in zijn huidige vorm, dan bekomen we een integraal die uitgerekend oneindig is. We willen natuurlijk net zoals in Maple

---

⁰http://e-maxx.ru/bookz/files/numerical_recipes.pdf

een eindige uitkomst. Het probleem zit hem in de grenspunten -1 en 1. Namelijk:

$$\begin{aligned} -\log(1 + (-1)) * \log(1 - (-1)) &= \infty \\ -\log(1 + 1) * \log(1 - 1) &= \infty \end{aligned}$$

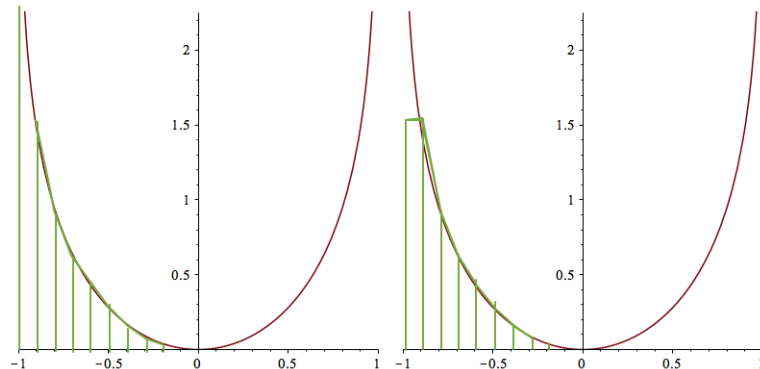
Vermits de trapeziumregel telkens ook rekening houdt met de grenspunten zal de uitkomst telkens oneindig zijn.

De trapeziumregel zegt:

$$\frac{b-a}{n} * (\frac{1}{2}f_0 + f_1 + f_2 + \dots + f_{n-1} + \frac{1}{2}f_n)$$

Het probleem zit hem dus in $\frac{1}{2}f_0$ en $\frac{1}{2}f_n$. Wanneer we $\frac{1}{2}f_0$ en $\frac{1}{2}f_n$ aanpassen naar $\frac{1}{2}f_1$ en $\frac{1}{2}f_{n-1}$ zullen we wel een resultaat krijgen dat eindig is. Deze punten liggen zeer dicht tegen de originele grenspunten en zullen steeds dichtter gaan liggen tegen de originele grenspunten naarmate het aantal deelintervallen groeit.

Grafisch:

We zullen dus nu geen trapezium meer gebruiken op de grenzen van het interval maar rechthoeken.

5 Efficiëntie

Wanneer we nu de integraal berekenen, dan krijgen we een eindig getal. Maar vermits onze deelintervallen telkens verdubbelen wordt het aantal keer dat we $f(x)$ berekenen drastisch groter. Het probleem met de huidige vorm van de trapeziumregel is dat bij elke vergroting van k we een hoop punten opnieuw moeten berekenen. We roepen dus meerdere malen $f(x)$ op met dezelfde x -coördinaat.

Wanneer we de trapeziumregel uitschrijven voor $a = -1$ en $b = 1$ en $h = \frac{a-b}{n}$ (normaal gedeeld door n maar voor dit voorbeeld houden we hier de n constant op 2) met:

n=2

$$h(\frac{1}{2}f(-1) + \frac{1}{2}f(1)) + h(f(0))$$

n=4

$$\frac{h}{2}(\frac{1}{2}f(-1) + \frac{1}{2}f(1)) + \frac{h}{2}(f(0)) + \frac{h}{2}(f(-0.5) + f(0.5))$$

n=8

$$\frac{h}{4}(\frac{1}{2}f(-1) + \frac{1}{2}f(1)) + \frac{h}{4}(f(0)) + \frac{h}{4}(f(-0.5) + f(0.5)) + \frac{h}{4}(f(-0.75) + f(-0.25) + f(0.25) + f(0.75))$$

Wat opvalt is dat bij elke vergroting van n de volledige uitdrukking van de vorige n opnieuw voorkomt maar dan gedeeld door 2. Vervolgens worden er nog enkele termen $f(x)$ bijgeteld. Dit vanaf $n = 4$.

Het aantal termen dat extra berekend worden hangt af van n . Voor n zijn er namelijk $2^{\log_2(n)-1}$. De eerste 2 termen zullen altijd $f(a+h)$ en $f(b-h)$. De termen daarop zullen altijd in koppel de regel volgen namelijk $f(a+h+2^i h)$ en $f(b-h-2^i h)$ voor $i = 1 \dots \frac{2^{\log_2(n)-1}-2}{2}$.

Voor $n = 8$ bekomen we dan $f(-0.75)$, $f(-0.25)$, $f(0.25)$, $f(0.75)$.

Voor elk niveau n tellen we deze termen op en vermenigvuldigen we ze met $\frac{b-a}{n}$. Wanneer we dan (zoals eerder aangehaald) de uitdrukking van het niveau $n/2$ erbij optellen en delen door 2, bekomen we de trapeziumregel voor niveau n .

Vermits we bij deze opgave telkens de n verhogen(en dus telkens al het vooraande niveau van de trapeziumregel hebben berekend) zorgt deze techniek ervoor dat het algoritme een stuk sneller zal werken.

6 Uitkomsten

k	n	uitkomst	fout
2	2	0.281046996500607548785666267577	0.498593093473180648533826797575
3	4	0.560516803502735250219757290324	0.269635219274728110683270188019
4	8	0.76744774432596130075978635432	0.150459596214987223472547839265
5	16	0.903368151657886198080404938082	0.0848389756740937223122855925794
6	32	0.987113882306442702585513870872	0.047856810225218586463125092223
7	64	1.03672839642946268412515564705	0.026873532299304198067702031949
8	256	1.06535833813979552431305819482	0.0149890082226010294685902834999
9	512	1.08156999975950940395819088735	0.00829790115354625198995641710553
10	1024	1.0906198555166817243389232317	0.00455971569647120166662856988182
11	2048	1.09561555094160811840708902309	0.00248817125778888091278129301998
12	4096	1.09834842993601244920398585236	0.00134916633349519755370737872369
13	8192	1.09983228662962417843118601013	0.000727408525770914678697243171968
14	16384	1.10063289638219652388784197683	0.000390203210223912053816741618562
15	32768	1.10106253451782265528891002759	0.000208376771486195184720016659874
16	65536	1.10129201819303723652865301119	0.000110833515117285673649491495318
17	131072	1.10141409178842986094082334603	5.87415121914734098939464557176e-05
18	262144	1.10147879431845496789321714459	3.10337624305036046627043200274e-05
19	524288	1.10151297841054107706781906018	1.63485632969174115398588997827e-05
20	1048576	1.10153098685960326719168733689	8.59017323862922101737182173364e-06
21	2097152	1.10154044928289196469961552793	4.50304665036797858448328751857e-06
22	4194304	1.10154540959325886184672071977	2.35550720157963513944824988922e-06
23	8388608	1.10154800429751587032001225452	1.22974669900919639577185123874e-06
24	16777216	1.10154935892420380305622984451	6.40870198210446683313105519647e-07
25	33554432	1.10155006487481221810753595491	3.33433604822107665357821875904e-07
26	67108864	1.10155043216874370948232808587	1.73215997301873115617892612966e-07
27	134217728	1.10155072195731307260757603217	8.98573053904804712807016060447e-08

Wanneer we dus $k = 27$ en dus $n = 134217728$ hebben we een fout $8.98573053904804712807016060447e-08 \leq 2^{-23}$

7 Code

```
#include <functional>
#include <iostream>
#include <math.h>
#include <map>
#include <vector>
#include <limits>
#include <list>
```

```
double trapezium(std::function<double(double)> f, int k, double a,
double b){
```

```

int n = pow(2, k);
double h = (b-a)/n;

double sum = 0.0;
double x = a;

for(int i = 1; i < n; i++){
    x += h;
    sum += h*f(x);
}

sum += (h/2)*f(a+h);
sum += (h/2)*f(b-h);

return sum;
}

class Optimized{
public:
    double calculateSum(std::function<double(double)> f, int k, double a, double b)
    {
        if(k == 1){
            double n = pow(2, k);
            double h = (b-a)/n;

            return h*f(0);
        }

        double nprev = pow(2, k-1);
        double n = nprev*2;
        double h = (b-a)/n;

        double incremental = h*2;
        double toCalc = (nprev-2)/2;

        double sum;
        double pos = a+h;
        sum += h*f(pos);
        sum += h*f(-pos);
        for(int i = 0; i < toCalc; i++){
            pos += incremental;
            sum += h*f(pos);
            sum += h*f(-pos);
        }

        return sum;
    }
}

```

```

    double trapeziume(std::function<double(double)> f, int k, double a,
double b){
    double sum = 0.0;
    for(int i = 1; i <= k; i++){
        double n = pow(2, i);

        if(i == 1){
            double h = (b-a)/n;

            sum += (h/2)*(f(a+h)+f(b-h));
            sum += calculateSum(f, i, a, b);
        } else {
            sum /= 2;
            sum += calculateSum(f, i, a, b);
        }
    }

    return sum;
}

};

int main(){
    std::cout.precision(30);

    int a = -1;
    int b = 1;
    std::function<double(double)> f = [](double x){
        return -log(1 + x)*log(1 - x);
    };

    Optimized o;
    double check = pow(2, -23);

    double prev = o.trapeziume(f, 2, a, b);
    int k = 2;

    std::cout << "CALCULATE integral(-log(1 + x)*log(1 - x))" << std::endl;
    while(true){
        std::cout << "k: " << k << "    n: " << pow(2, k) << "
-> " << prev << std::endl;
        double now = o.trapeziume(f, k + 1, a, b);

        double fault = fabs((prev-now)/now);
        std::cout << "fault: " << fault << std::endl;
    }
}

```

```
    if (fault <= check){
        std::cout << "SOLUTION:" << now << std::endl;
        return now;
    } else {
        prev = now;
        k++;
    }
}
}
```